

Hand

# INFORMACE O CHARTĚ 77

ročník jedenáctý (1988) - č.5

.....

|                                                                          |    |
|--------------------------------------------------------------------------|----|
| Dokument Charty 77/9/88 Vyjádření podpory iniciativě moravských katolíků | 2  |
| Konečné rozhodnutí NVP o manifestaci ke Dni lidských práv OSN            | 2  |
| Uctění památky Jana Zajíce                                               | 3  |
| Přijetí u kardinála Tomáška                                              | 3  |
| Názory na Chartu 77 v nezávislém prostředí                               | 4  |
| Sdělení VONS č.727 (Trestní stíhání Jiřího Kubína)                       | 4  |
| č.728 (Rozsáhlé policejní akce)                                          | 5  |
| Může Slezsko přežít?                                                     | 6  |
| Odpírání vojenské služby ve Francii                                      | 7  |
| Dopis Martina Kvetka Chartě 77                                           | 9  |
| Dopis Petra Uhla Martinu Kvetkovi                                        | 11 |
| Zdraví a reprodukce hospodářských zvířat                                 | 12 |
| V samizdatu nově vyšlo...                                                | 14 |

Krátké zprávy: Sešel se kolektiv mluvčích - Pavel Wonka propuštěn -  
Soudní jednání ve věci Erich Kulka versus Melantrich - Čestný doktorát  
Josefu Zvěřinovi - Kniha Evy Kantůrkové v němčině - Solidarita s Jiřím  
Wolfem - Časopis Grenzfall - Dopis P.Kozánka Š.Onderkovi - Dopis Karla  
Srpa - Solidarita z Brna - Perzekuce Jozefa Jablonického. 15 - 18

Rudolf Battěk: O právu na práci trochu jinak (Fejeton pracovní) 18

.....

Datum posledního textu zařazeného do tohoto čísla: 7.3.1988

.....

Informace o Chartě 77 vydává nezávislá redakční skupina signatářů Charty 77

Petr Uhl, Anglická 8, 120 00 Praha 2

## Charta 77|9|88 Vyjádření podpory iniciativě moravských katolíků

Charta 77 pozorně sleduje a s radostí vítá mohutnou podpisovou akci, jíž se českoslovenští katoličtí i protestantští křesťané i občané bez vyznání domáhají realizace náboženské svobody. Práva věřících lidí a náboženská svoboda vůbec jsou neoddělitelné od demokratických práv a svobod všech občanů a jejich rozšíření a zabezpečení jsou nezbytnou podmínkou svobodného rozvoje každého jednotlivce a celé společnosti. Spolu se signatáři petice "Podněty katolíků k řešení situace věřících občanů v ČSSR" jsme přesvědčeni, že cestou k větší náboženské svobodě je odluka církve od státu.

Jsme toho názoru, že odluka státu a církve a jejich součinnost jsou v přirozeném řádu lidských věcí. Dějinná zkušenost je svědectvím toho, že má-li nastat harmonie zájmů, pak církev nemůže být služebnicí státu, stejně jako stát nemůže být poddaným církve a ani rivalita a konfrontace nejsou tou správnou odpovědí na dnes vysoce aktuální otázku po jejich vzájemném vztahu. Vztah státu a církve by měl být právně a fakticky zakotven jako vzájemná s v é b y t - n o s t na jedné lodi společného lidského světa. Na lodi, u jejíhož kormidla by měla stát rozvaha a na kapitánském můstku dobrá vůle. Prvním a podstatným krokem k vytvoření zdravé a normální proporce mezi státem a církví je plné respektování lidských práv věřících občanů v naší zemi, naprosté skoncování s jejich pracovní diskriminací a odstranění všech překážek, jež blokují prostor realizace náboženské svobody. Petice o 31 bodech uplatňuje demokratická občanská práva na náboženskou oblast. Charta 77 podporuje všechny iniciativy, které usilují o dodržování demokratických svobod, včetně svobody náboženské, pro všechny občany.

Chtěli bychom věřit, že státní orgány budou respektovat oprávněné stanovisko statisíců lidí, kteří se k petici připojili. S lítostí však musíme konstatovat, že jedinou dosavadní reakcí ze strany státu byla novinová kampaň, jejíž autoři se snažili diskreditovat podpisovou akci lžemi, překrucováním historie, očerňováním čestných lidí (mimo jiné rodiny Pavla Čarnogurského) a zastrašit věřící tvrzením, že jde o činnost, která není v souladu s právním řádem. Domníváme se, že je na čase zvolit konstruktivnější přístup k jednomu ze základních problémů naší společnosti, který ke svému řešení již dozrál.

Praha 29.2.1988

Stanislav Devátý  
mluvčí Charty 77

Miloš Hájek  
mluvčí Charty 77

Bohumír Janát  
mluvčí Charty 77

Na vědomí: Federální shromáždění ČSSR  
arcibiskup František Tomášek  
redakce Rudého práva

\*\*\*\*\*

\*\*\*\*\*

\*\*\*\*\*

## Konečné rozhodnutí NVP o manifestaci ke Dni lidských práv OSN

Národní výbor hl.m.Prahy  
odbor vnitřních věcí  
Čj. OVV 2053|87

V Praze dne 28.ledna 1988

### R o z h o d n u t í

Odbor vnitřních věcí Národního výboru hlavního města Prahy přezkoumal na základě odvolání Jana Litomiského, Libuše Šilhánové, Josefa Vohryzka, Anny Šabatové, Ladislava Lise a Václava Havla rozhodnutí odboru vnitřních věcí ONV v Praze 1 ze dne 4.12.1987 ve věci ohlášení manifestace ke Dni lidských práv OSN a rozhodl dne 28.ledna 1988 takto:

podle § 30 zák.č.71|1967 Sb., o správním řízení se řízení ve věci z a - s t a v u j e .

### O d ů v o d n ě n í :

Napadeným rozhodnutím byla ve smyslu § 1 písm.b| zák.č.126|1968 Sb. zakázána manifestace ke Dni lidských práv OSN ohlášená na den 10.12.1987. Odvolání proti tomuto rozhodnutí byl podle § 55 odst.2 zák.č.71|1967 Sb. odňat odkladný účinek.

Proti tomuto rozhodnutí podali Jan Litomiský, Libuše Šilhánová, Josef Vohryzek, Anna Šabatová, Ladislav Lis a Václav Havel v zákonné lhůtě odvolání, v němž

zejména namítají, že svoboda shromažďovací a svoboda pouličních průvodů a manifestací je zaručena všem občanům, nikoliv jen osobám sdruženým v dobrovolné organizaci nebo spolku, a že názor vyslovený napadeným rozhodnutím je v rozporu s ústavou. Dále odvolatelé poukazují na povinnost národního výboru pečovat o shromáždění, případně i za pomoci příslušníků SNB.

Odbor vnitřních věcí Národního výboru hl.m.Prahy přezkoumal napadené rozhodnutí spolu s předcházejícím řízením v celém rozsahu a dospěl k závěru, že odvolání není důvodné.

Jak vyplývá mimo jiné i z oznámení svolavatelů manifestace, nebylo v daném případě možné vyloučit případné narušení veřejného pořádku. Orgán 1.stupně zcela správně posoudil situaci, když shledal, že svolavatelé nejsou schopni dostát povinnosti udržet veřejný pořádek v době konání manifestace vyplývající jim z ust. § 7 zák.č.68/1951 Sb. Tento závěr se týká konkrétní připravované akce a rozhodně neznamena obecný názor správního orgánu, že by svoboda shromáždění mohla být přiznána jen organizaci, nikoliv jednotlivým občanům. Svoboda shromáždění naopak a pochopitelně náleží i osobám, které nejsou sdruženy v organizaci nebo spolku; tyto osoby však musí být schopny veřejný pořádek při akci zajistit.

K poukazu odvolatelů na povinnost národního výboru pečovat o shromáždění, příp. za pomoci příslušníků SNB, odvolací orgán také nemohl přihlídnout, neboť povinnost starat se o udržení veřejného pořádku je ust. § 7 zák.č.68/1951 uložena výslovně svolavatelům shromáždění.

V tomto směru tedy odvolací orgán nepovažuje odvolání za důvodné. Vzhledem však k tomu, že termín ohlášené manifestace již uplynul, odpadá důvod dalšího řízení zahájeného z iniciativy správního orgánu. Odvolací orgán proto rozhodl ve smyslu ust. § 30 správního řádu řízení zastavit.

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí se nelze dále odvolat.

Adresováno: Anně Šabatové, Libuši Šilhánové, Václavu Havlovi, Josefu Vohryzkovi, Janu Litomiskému a Ladislavu Lisovi.

\*

### Uctění památky Jana Zajíce

Při příležitosti 19.výročí tragické smrti Jana Zajíce - moravského rodáka z Vítkova v okrese Opava - rozhodli se signatáři a přátelé Charty 77 z Moravy uskutečnit v sobotu dne 27.2.1988 v 15 hod. u jeho hrobu ve Vítkově pietní vzpomínku.

Tento vzpomínkový akt však neunikl pozornosti Státní bezpečnosti, která znemožnila účast mnoha chartistům z Ostravy, Olomouce, Opavy a jiných míst. Některým se Státní bezpečnost postarala o sobotní pracovní vytížení a jiní měli již od pátku 26.2.1988 ostrahu, která jim prakticky zabránila opustit svá bydliště.

I přes tato opatření se nakonec pietní vzpomínka konala. Mluvčí Charty 77 Stanislav Devátý položil na náhrobní kámen kyticí květů s národní stuhou a nápisem "Vzpomínáme - signatáři Charty 77". Signatář Charty 77 ing.Tomáš Hradílek přednesl báseň z tvorby Jana Zajíce a po té krátký projev a Miroslav Odložil na to zapálil u hrobu dvě svíčky. Následovala státní hymna a tichá modlitba.

Krátce po ukončení této vzpomínky byli všichni účastníci zastaveni hlídkou VB, která zjišťovala jejich totožnost. Po skončení pietního aktu odstranila Bezpečnost z hrobu stuhu s nápisem; květy a svíčky však nechala na místě.

\*

### Přijetí u kardinála Tomáška

Dne 3.března 1988 v dopoledních hodinách přijal arcibiskup pražský František Tomášek mluvčí Charty 77 Bohumíra Janáta a Stanislava Devátého.

Při této příležitosti mluvčí Charty 77 předali kardinálovi Tomáškovi dokument Charty 77/9/88, v němž Charta 77 vyjádřila plnou podporu iniciativě moravských katolíků. Kardinál Tomášek přijal dokument a ocenil jej jako slovo, které zaznělo v pravý čas.

V následujícím živém a otevřeném rozhovoru byla vyjádřena naprostá shoda v otázce náboženských svobod a lidských práv věřících občanů v naší zemi. Mluvčí Charty 77 se rovněž plně shodli s kardinálem Tomáškem v myšlence, že jedním ze základních východisek řešení duchovní a politické situace v naší zemi je osvobození lidských myslí a srdcí od strachu.

\*

#### Názory na Chartu 77 v nezávislém prostředí

Pokračujeme ve zveřejňování odpovědí na otázku "Myslíte si, že v souvislosti s vnitropolitickou či zahraničně politickou situací by se v budoucnu měla nějak změnit činnost CH 77 - jakým směrem?"

- Vzhledem k tomu, že nevidím dobu, kdy by nebylo třeba nezávislých občanských iniciativ, bude třeba usilovat o zlepšení komunikace mezi signatáři i sympatizanty k posílení vývoje elementárních struktur, jejich vzájemné informovanosti a prorůstání jejich činnosti do "obecného prostoru".
- Akce na posílení důvěry v občanské rovině (kontakty, cestování, setkání, uvolnění hranic)
- Měla by se hlavně zaměřit na rozšiřování nezávislých informací, které lidi postrádají a žádají! Prorazit informační blokádu! A s trochou přehánění - Infoch do každé rodiny!
- Charta 77 a VONS by se měly zabývat případy všech nespravedlivě stíhaných, nejen případy tzv. politických vězňů. CH 77 by se měla snažit o daleko větší publicitu svých prohlášení - je sice v pořádku, že jsou o tom informováni vedoucí vládní činitelé, ale široká veřejnost je v tomto ohledu zanedbávána.
- Jít důsledněji za každým konkrétním případem represe a ne jen okrajově a korespondenčně. Jedná se hlavně o lidi a ne o proklamaci CH 77.
- Hledat formy pomoci politicky pronásledovaným a prospět účinnou, hlavně materiální pomocí po propuštění z vězení.

\*\*\*\*\*

\*\*\*\*\*

\*\*\*\*\*

#### Sdělení výboru na obranu nespravedlivě stíhaných, československé ligy pro lidská práva, člena Mezinárodní federace pro lidská práva (FIDH)

Všechna sdělení VONS jsou zasílána Federálnímu shromáždění. Jména a adresy členů VONS jsme zveřejnili ve sdělení č. 713.

#### Sdělení č. 727 (Trestní stíhání Jiřího Kubína)

Jiří Kubín, nar. 9.4.1964, dělník, svobodný, bytem Hronov, Jiráskova 96, okr. Náchod, je trestně stíhán pro trestný čin výtržnictví, kterého se měl dopustit tím, "že dne 10.12.1987 se zúčastnil nezákonného srocení lidí v Praze 1 na Staroměstském náměstí, kde byla skupina asi 300 lidí, a v tomto davu byl iniciátorem a pohyby rukou dirigoval ostatní kolemstojící, kteří na jeho pokyn začali tleskat a provolávat hesla 'charta', 'svobodu všem, pusťte je' ap."

Jiří Kubín byl 10.12.1987 orgány SNB zadržen při pokojné manifestaci ke Dni lidských práv, která se konala z podnětu občanské iniciativy Charta 77, a po vznesení obvinění byla na něho uvalena vazba. Rozhodnutím obvodního soudu pro Prahu 1 byl 23.12.1987 z vazby propuštěn.

Aplikace § 202 trestního zákona na jednání Jiřího Kubína během manifestace je v rozporu s čs. právním řádem a tohoto paragrafu je zcela účelově použito se záměrem, aby se zastřelo politické pozadí celé záležitosti. Je zarážející, že za účast na manifestaci je perzekuován právě tento mladý dělník, zatímco organizátoři manifestace, kteří její konání řádně oznámili národnímu výboru, postižení nebyli. Sama skutečnost, že někdo může být trestně stíhán za účast na manifestaci na obranu lidských práv, svědčí o tom, že lidská práva jsou v Československu i nadále hrubě porušována.

V Praze 4. března 1988

\*



Sdělení č.728 (Rozsáhlé policejní akce)

Dne 6.3. se bude k katedrále sv.Víta konat mše, kterou má sloužit kardinál Tomášek. Tato mše je vyvrcholením katolické národní pouti, zasvěcené blahoslavené Anežce Přemyslovně a koná se v rámci příprav jejího svatořečení. V souvislosti s touto poutí provedla Státní bezpečnost řadu nezákonných opatření, jimiž, většinou ve večerních hodinách dne 4.3., zbavila osobní svobody - předpokládáme, že na 48 hodin - těchto třináct signatářů Charty 77: Augustina Navrátila z Lutopecen u Kroměříže, ing.Tomáše Hradílka z Lipníku n.B., mluvčího Charty 77 Stanislava Devátého z Gottwaldova, dále pak z Prahy Rudolfa Batčka, Václava Bendu, Ladislava Hejdánka, Václava Havla, Václava Malého, Martina Palouše, Radima Palouše, Jana Rumla, Jiřího Rumla a Libuši Šilhánovou. Z Brna se dovídáme, že Jaroslav Šabata je od 4.3. střežen ve svém bytě Veřejnou bezpečností, která kontroluje příchozí; Státní bezpečnost mu nezákonně uložila, že nesmí opustit Brno. V Praze byl 4.3. ve večerních hodinách v souvislosti s nedělní poutí dvě hodiny zadržován Jiří Dienstbier a bylo mu nařízeno, aby se v neděli v 8 hodin ráno dostavil na oddělení VB. Je proto možno očekávat, že v době konání pouti a mše provede StB další nezákonné akce vůči nezávislým aktivistům. Policie se v pátek snažila předvést i Jana Šterna, který nebyl doma. Tento výčet je zřejmě neúplný, o dalších případech budeme referovat později.

Zajištění jmenovaných osob na 48 hodin je hrubým zneužitím zákona o SNB, který stanoví, že zajistit je možno jen toho, kdo drobnými výtržnostmi nebo jiným nepřístojným chováním ruší veřejný pořádek, přičemž takové zajištění může trvat jen po dobu nezbytně nutnou k provedení služebních úkonů, nejvýše však 48 hodin. Myšlenka, že by jmenovaní občané narušovali veřejný pořádek, je absurdní. Zvláště znepokojující je okolnost, že v Praze nebylo toto protiprávní opatření vůči chartistům použito od srpna 1985. Navíc je celá akce přímo výsměchem oficiálně deklarovaným náboženským svobodám a snahám čs.státu o nalezení modu vivendi s katolickou církví a o urovnání vztahů s Vatikánem.

Celá akce proti těmto signatářům Charty 77 - katolíkům i nekatolíkům - byla spojena s jinou nezákonnou akcí StB. V Praze je v těchto dnech na oficiální návštěvě náměstek politického ředitele britského ministerstva zahraničních věcí David Ratford. Byl přijat pracovníky čs.ministerstva zahraničních věcí a aparátu ÚV KSČ. Čs.úřady byly britskou stranou předem upozorněny na to, že u příležitosti návštěvy p.Ratforda uspořádá britské velvyslanectví setkání s několika představiteli čs.nezávislých iniciativ. Na páteční večer bylo do rezidence tajemnice britského velvyslanectví sl.Patricie Hollandové v Praze-Zlíchově pozváno asi 14 osob z Charty 77, jazové sekce a rovněž z řad katolických aktivistů. Někteří byli zadrženi již ve svých bytech nebo v blízkosti rezidence, přičemž část z nich byla uvězněna na 48 hodin v rámci popsané tzv.prevence proti nedělní pouti, druhá část byla kolem 22.hodiny propuštěna, jmenovitě Olga Havlová, Čestmír Huňát, Karel Srp, Anna Šabatová a Zdeněk Urbánek. Do rezidence se podařilo proniknout jen Stanislavu Devátému a Petru Uhlovi, kteří museli překonat hrubé policejní násilí příslušníků Státní bezpečnosti (mezi nimi byl kpt.Čapek) a Veřejné bezpečnosti, kteří je drželi za oděv a ruce. Potyčka v brance rezidence trvala několik minut. Následující rozhovor obou chartistů a členů Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných s p.Ratfordem, jemuž byli přítomni i britský velvyslanec a další pracovníci velvyslanectví, se týkal uplatňování lidských práv v Československu, konkrétně nepochopitelného zásahu policie, prováděného přímo před zraky britských diplomatů. Britský velvyslanec okamžitě telefonicky protestoval u p.Bůžka, vedoucího oddělení čs.ministerstva zahraničních věcí, a podal zprávu britskému ministerstvu zahraničních věcí, které má dnešního dne vydat k tomuto zákroku prohlášení. Během rozhovoru upozornili Stanislav Devátý a Petr Uhl britské činitele i na pozitivní změny, k nimž v Československu v posledním roce v oblasti dodržování lidských práv došlo.

Po večeri dopravili britští diplomaté vozem Stanislava Devátého a Petra Uhla před dům, kde bydlí Petr Uhl. Diplomatické vozy byly sledovány od rezidence až k tomuto domu autem StB, která zadržela Stanislava Devátého v okamžiku, kdy z vozu vystoupil.

Státní bezpečnost v minulosti často bránila nezávislým aktivistům v setkáních se zahraničními návštěvníky, diplomaty, poslanci, ministerskými úředníky, členy vlád, novináři. Nicméně je nutno konstatovat, že v poslední době, a to od loňského února, nedocházelo už k žádným zásahům StB proti takovým setkáním, i když o nich byly čs.úřady předem informovány. Bez policejního narušování proběhly rozhovory chartistů i dalších nezávislých aktivistů se zástupci několika západních zemí, a to USA, NSR, Francie, Kanady a rovněž Velké Británie. Proto je tento policejní zásah, provedený navíc brutálně, nutno považovat za návrat k dřívějším policejním metodám, jimiž čs.úřady hrubě porušují mezinárodní závazky, které přijaly, a vážně narušují proces zmírnění mezinárodního napětí.

V Praze 5.3.1988

-----

Na 48 hodin byli rovněž zadrženi dva další mluvčí Charty 77 Miloš Hájek a Bohumír Janát, v sobotu večer byl zadržen dodatečně i Jan Štern. Dále byli po 48 hodin zadržováni člen VONS dr.Josef Danisz a signatář Charty 77 Jan Urban. Do uzávěrky tohoto čísla byli všichni propuštěni, až na Stanislava Devátého, o jehož osudu není nic známo, a na Augustina Navrátila, který byl 4.3.obviněn z trestného činu útoku na státní orgán a orgán společenské organizace a vzat do vazby; 7.3.byla v jeho domě provedena domovní prohlídka.

Britské ministerstvo zahraničí vydalo dne 5.3.1988 protest, který předal náměstek ministra zahraničních věcí David Mollor čs.velvyslanci v Londýně. V protestu se popisuje policejní zásah před rezidencí a vyjadřuje se rozhořčení nad tímto postupem. Uvádí se zde, že čs.diplomaté ve V.Británii mají možnost stýkat se s britskými občany všech politických orientací a že tato policejní akce je závanem z let dávno minulých. Takové zásahy nemohou odradit britskou vládu, aby nadále neudržovala styky s nezávislými iniciativami v Československu, praví se v protestu.

(pozn.red.)

\*\*\*\*\*

\*\*\*\*\*

\*\*\*\*\*

### Může Slezsko přežít?

Pod tímto názvem se konal v Hlivicích v Horním Slezsku ve dnech 26. - 28.2. seminář, který pořádala Wolność i Pokój (Svoboda a mír) ve spolupráci se Solidaritou a Polským ekologickým klubem za přispění katolické církve. Semináře se zúčastnil i zástupce čs.nezávislé ekologické skupiny. Krátce nato, ve dnech 1. - 3.3. se sešli v Jelení Hoře v Dolním Slezsku náměstci přededů vlád ČSSR, NDR a PLR - čs.vládu zastupoval Jaromír Obzina - a rokovali o znepokojující ekologické situaci těchto tří zemí a možnostech spolupráce v této oblasti. Z jejich jednání nevzešlo žádné závazné usnesení. Účastníci hlivického semináře se na vlády těchto tří zemí obrátili otevřeným dopisem, který zveřejňujeme spolu s příписy skupiny Polsko-čs. solidarita a čs.nezávislé ekologické skupiny, jež se k požadavkům z Hlivic připojili. Týden před seminářem zaslala polskému ministerskému předsedovi Polsko-čs.solidarita dopis, v němž se staví proti projektu výstavby velkého hotelu na Sněžce. Má jít o čs.investici, hotel mají stavět polské firmy. Proti výstavbě hotelu se vyslovila jak správa čs.Krkonošského národního parku, tak i správa obdobného parku v Polsku. Bylo to vůbec poprvé, kdy tyto instituce se shodně vyjádřily proti škodlivému zásahu do krkonošské přírody.

Otevřený dopis představitelům vlád PLR, NDR a ČSSR - účastníkům konference v Jelení Hoře, věnované ochraně životního prostředí.

Znečištění životního prostředí je problémem nezávislým na hranicích a je zřejmé, že pouze mezinárodní spolupráce všech zemí může přinést nápravu ekologické situace. Polsko je ve velmi nevýhodné situaci: asi 60 % znečištění ovzduší pochází ze sousedních zemí. Sami také nejsme bez viny - "exportujeme" rovněž značné množství emisí.

Po 43 letech dochází k prvnímu oficiálnímu setkání místopředsedů vlád NDR, ČSSR a PLR, které bude věnováno ekologické spolupráci výše uvedených států. Toto setkání bylo kromě jiného vynuceno dramatickým stavem prostředí pohraničních oblastí (např. Jizerských hor, Krkonoš, Krušných hor a Beskyd) jejichž devastaci podlehl zejména ovzduší, řeky a půda.

NDR, ČSSR a PLR těží a spalují 40 % světové těžby hnědého uhlí s velmi vysokým obsahem síry. Šest elektráren ve zmíněné oblasti (tři německé, jedna polská a dvě československé) pracuje bez jakýchkoli odsiřovacích zařízení. Koncentrace oxidů síry v této oblasti patří mezi nejvyšší v Evropě. Odhaduje se, že v souvislosti s tímto faktem vyhyne na tomto území do r. 1995 30 až 50 % lesů.

Smutné zkušenosti ze setkání představitelů vlád dokazují, že po podepsání "vhodných" a "oprávněných" dokumentů, se nic, nebo téměř nic nedělá pro jejich realizaci. Pouhé udržování nynější míry znečištění může mít nepředstavitelné následky: celkové vyhynutí horských lesů, eroze půdy, vod, klimatické změny.

Proto rozhodně žádáme:

- 1) Podepsání dohody o instalaci dostupných a technicky nejlepších odsiřujících zařízení pro uvedené elektrárny, vymezení harmonogramu činnosti, prostředků a osob odpovědných za kontrolu tohoto harmonogramu.
- 2) Stanovení zásad hospodaření s Odrou a dalšími společnými řekami, spolu s vymezením harmonogramu, prostředků a odpovědných osob.
- 3) Průběžnou a plnou informovanost veřejnosti v těchto třech zemích o uzavřených dohodách, harmonogramech a jejich realizaci.

Ekologický seminář v Hlivicích,  
26. - 28.2.1988

\*

Vládě Československé socialistické republiky  
nábřeží kpt. Jaroše 4  
125 09 Praha 1

#### Prohlášení Polsko-československé solidarity

Připojujeme se k otevřenému dopisu účastníků mezinárodního ekologického semináře, který se konal ve dnech 26. - 28.2.1988 v Hlivicích v Horním Slezsku, adresovanému předsedům vlád Německé demokratické republiky, Polské lidové republiky a Československé socialistické republiky.

V Praze, Varšavě, Brně a Vratislavi 2. března 1988

Józef Pinior  
Piastowska 37/8  
Wrocław

Anna Šabatová  
Anglická 8  
120 00 Praha 2

\*

Vládě ČSSR  
nábr. kpt. Jaroše 4  
Praha 1

Připojujeme se k otevřenému dopisu účastníků ekologického semináře v Hlivicích, který se konal 26. - 28.2.1988 představitelům vlád NDR, ČSSR a PLR.

Za nezávislou ekologickou skupinu:

Ivan Dejmal  
Lenka Marečková

\*

#### Odpírání vojenské služby ve Francii

Nedávno navštívili Prahu dva zástupci francouzské mírové iniciativy CODENE a pohovořili s některými signatáři Charty 77 a jejich přáteli o tom, jak mladá generace v obou zemích přijímá povinnou vojenskou službu. Ve Francii se těm, kteří odmítají službu v armádě, podařilo v posledních dvou desetiletích prosadit významné zákonné úpravy, které prakticky legalizují odepření vojenské služby z jakéhokoli důvodu, ovšem za cenu dvojnásob dlouhé náhradní služby v civilním sektoru.



Z referátu francouzských přátel vyjímáme: Základní vojenská služba trvá ve Francii 12 měsíců. Odvodu podléhá mužská populace v 18 letech, na vojnu nastupuje v 19 letech. Studentům se poskytuje odklad do 23 let. Zvláště studentů se týká zvláštní francouzská vymoženost, tzv. "kooperace". Na statut kooperanta není sice právní nárok, ale zvl. mladí techničtí experti, učitelé apod. mají šanci, že jejich žádosti bude vyhověno; v tom případě odcházejí zvl. do zemí Afriky a Latinské Ameriky na dobu šestnácti měsíců plnit program francouzské kooperace se zeměmi třetího světa. Výhodou tohoto statutu je nejen velmi slušný plat, ale i možnost pokračovat v téže práci i po splnění kooperační povinnosti. Nejednou se stává, že do sektoru kooperace je zařazena i funkce kulturních přidělců v zemích RVHP, včetně ČSSR. Kooperací je nahrazena základní vojenská služba, kooperant je zařazen do zálohy a může být (nebývá) povolán k vojenskému cvičení. Míst pro kooperaci bývá asi 5000 ročně, poptávka po nich je vyšší než nabídka.

Odvedeno bývá ročně cca 400 000 mužů, přičemž z nich narukují cca 3/4 - asi 100 000 bývá zproštěno branné povinnosti z důvodů převážně zdravotních a sociálních. Zákonným důvodem pro zproštění je péče o rodinu - stačí být otcem jednoho dítěte.

Vojenskou službu nahrazuje také služba u policejních sborů. Armáda sama nabízí výkon vojenské služby poblíž domova. Vojáci, zaměstnaní v armádě informatikou (asi 5000 lidí) po 2 měsících přijímače mohou zbytek vojny bydlet doma.

Od roku 1963 bylo možné odepřít vojenskou službu a žádat zařazení (na 24 měsíců) do civilního sektoru - zpočátku to bývala civilní obrana nebo požárníci. Bylo třeba dopisem zdůvodnit odmítnutí, motivace se připouštěla náboženská a filozofická, nikoli politická. Asi 1/3 žádostí byla ministerstvem obrany zamítnuta, když příslušní úředníci neshledali uvedenou motivaci za dostatečně přesvědčivou. Odmítnutý odpírač pak buď vojenskou službu nastoupil, nebo byl odsouzen k odnětí svobody cca na 1 rok, ale někdy i více. Koncem 70. let zahájili odpírači úspěšnou kampaň posílání zdůvodňujících dopisů stejného znění. Některým odpíračům bylo vyhověno, jiným ne. Takto demaskované libovůle úřadů odpírači náležitě využili, o věc se začaly zajímat sdělovací prostředky, došlo k soudním sporům atd. V 70. letech úřady přidělovaly odpírače na práce do lesů. V roce 1974 se více než polovina odpíračů odmítla podrobit této praxi. Většina z nich žádala jiný druh práce, kde by se cítili užitečnější a využitější. Aniž se změnily příslušné zákonné předpisy, bylo jim potichu vyhověno a odpírači začali pracovat i v nemocnicích, sociálních ústavech, v organizacích podporujících rozvoj ve světě apod.

V roce 1983 došlo k významné reformě zákona o branné povinnosti. Teoreticky sice o přidělení civilního statutu odpírače rozhoduje ministr, avšak udělí jej každému, kdo napíše příslušnému úřadu, že z důvodu svědomí požaduje civilní statut. Žádného dalšího zdůvodňování není třeba. Existuje oficiální seznam nabídek pracovních míst pro odpírače - je jich cca 50 000. Podle zákona by alternativní službu neměl odpírač vykonávat v aparátu politických stran či v aparátech odborových. Kromě např. domů mládeže, kulturních středisek (má ho každé město), sociálních ústavů nabízejí místa i občanské asociace na ochranu přírody (mezi nimi i Green Peace), obranu lidských práv (Amnesty International) i sdružení pacifistická (např. MAN-Hnutí pro nenásilnou alternativu, které nedávno přijalo nabídku ministerstva obrany, aby vypracovalo - arcíže za honorář - studii o nenásilném řešení konfliktu). Nesplňuje-li vybrané místo odpíračovo očekávání, může přejít jinam, ne však více než 3x za dobu alternativní služby, která trvá jako dříve 24 měsíců. Odpírač dostává z veřejných zdrojů příspěvek ve výši žoldu vojína (400 Franků měsíčně), 2000 se poskytují organizaci, která ho zaměstnává, na zaopatření. Většinou po dohodě se odpírač zaopatřuje sám a potom dostává měsíčně 2.400, což je zhruba polovina minimálního platu. Dle názoru francouzských přátel stačí tato suma k zajištění osobní nezávislosti.

Pozoruhodné je, že ani po r. 1983 nijak výrazně nestoupl počet odpíračů - je jich cca 2.000 ročně, tedy 0,5 % branců. Komu se nechce na vojnu, raději si opatří "réforme", franc. ekvivalent modré knížky.



V diskusi se čs. účastníci shodli, že v Československu by za obdobných podmínek bylo procento odpíračů pravděpodobně vyšší, přesto však by zůstali statisticky nevýznamnou menšinou.

Francouzští přátelé zanechali v Praze dokument, který může prokázat dobrou službu všem, kdo se chtějí angažovat pro uzákonění práva na odepření vojenské služby. Jde o rezoluci komise pro lidská práva Organizace spojených národů ze dne 5. března 1987 pod jednacím číslem E/CN.4/1987/L.73, která byla schválena 26 hlasy proti 2 (Mozambik a Irák) při 14 abstencích (ČSSR není v komisi zastoupena, SSSR, NDR, PLR atd., se zdrželi). V textu stojí:

"Komise pro lidská práva (...) uznávajíc, že odepření vojenské služby z důvodů svědomí vyplývá z principů a důvodů svědomí, včetně osobního přesvědčení motivovaného nábožensky, eticky, morálně či jinak podobně,

1. rozhoduje, že odepření vojenské služby z důvodů svědomí má být považováno za legitimní výkon práva na svobodu myšlení, svědomí a vyznání, které je uznáno Všeobecnou deklarací lidských práv a Mezinárodním paktem o občanských a politických právech,
2. vyzývá státy, aby podnikly opatření směřující k uznání práva být vyňat z branné povinnosti z důvodu odporu svědomí vůči službě se zbraní, plynoucího z upřímného přesvědčení,
3. doporučuje státům, kde je zavedena povinná vojenská služba, aby uvažovaly o zřízení rozličných forem náhradní služby, které by byly slučitelné s důvody odepření vojenské služby, přičemž mají vzít v úvahu zkušenosti jiných států v této věci a zdržet se trestání odpíračů vězením,
4. doporučuje členským státům pokud tak již neučinily, aby do svého právního řádu zahrnuly taková opatření, která by umožnila nestranně posoudit, zda odepření vojenské služby z důvodu svědomí je v tom kterém případě podložené,
5. prosí generálního tajemníka, aby pro čtyřicáté páté zasedání komise připravil zprávu o odpírání vojenské služby z důvodů svědomí a zapracoval do ní stanoviska jednotlivých vlád a dodatečné informace,
6. rozhoduje, že se bude zabývat touto otázkou ještě před čtyřicátým pátým zasedáním v jednacím programu pod bodem "Úloha mládeže v prosazování a ochraně lidských práv, včetně otázky odpíračství vojenské služby".

mpr

\*

#### Dopis Martina Kvetka Chartě 77

Elmhurst, Január 26, 1988.

Představitelům Charty 77,  
Praha.

Vážení představitelia Charty 77,  
dostalo sa nám do rúk podanie "Podpora návrhu národnostní menšiny", ktorú ste spolu s textom návrhu Výboru pre ochranu práv maďarskej menšiny v Československu predložili spolu s doporučením 15. decembra:

Úradu predsedníctva vlády ČSSR

Úradu vlády SSR

Konferencii o bezpečnosti a spolupráci v Európe.

Preštudovali sme si návrh Výboru pre ochranu práv maďarskej menšiny v Československu ako aj vaše doporučenie a dovoľte nám, aby sme k tomu vám predložili tieto pripomienky.

V zásade nemožno nič namietat' proti princípom pre zaručenie postavenia a práv národnostných menšín. Sme však toho názoru, že v každom takomto dokumente sa má osobitne vyzdvihnúť, že pre uspokojivé usporiadanie menšinových problémov, aby to poslúžilo aj mierovému spolunažívaniu dotýčnych štátov, je treba zdôrazniť zásadu recipacity. To návrh Výboru pre ochranu práv maďarskej menšiny v Československu nerobí a neurobilo to ani vaše podanie podpory pre tento návrh.

Je pre nás neprijateľné, že Výbor pre ochranu práv maďarskej menšiny v Československu sa tomu sústavne vyhýba, nikdy sa toho, ako sú rešpektované práva slovenskej menšiny v Maďarsku nedotýka, hoci zdôrazňuje, že otázka má nesporne medzinárodnú súvislosť. Zdôrazňujeme to aj preto, že v návrhu Výboru čítame, že "Podľa nášho (rozumej Výboru) presvedčenia by bolo v záujme i Československa, ako viacnárodného štátu, prijatie takéhoto záverečného dokumentu". Toto konštatovanie budí bezvýhradne dojem, že všade inde, najmä v Maďarsku sú pomery menšín a ich práv uspokojivo usporiadané, len v Československu nie. Sme svedkami, že sa Slováci ako národ obviňujú, že chcú Maďarov žijúcich na Slovensku, národnostne asimilovať, zatiaľ čo vieme, že v Maďarsku sú pomery také, že pozorovatelia hovoria o "prirodzenej a dobrovolnej asimilácii" Slovákov do maďarského národného života.

Nechceme obhajovať režim reálneho socializmu v Československu a na Slovensku, ale podľa objektívne zistených údajov sú aspon po formálnej stránke pomery maďarskej menšiny v Československu a ich práva zabezpečené lepšie ako v hociktorom štáte vo Strednej a Východnej Európe. Preto vás prosíme, aby ste aspon vy, keď už Výbor pre ochranu práv maďarskej menšiny nechce, pamätali na túto reciprocitu a tak napomáhali tomu, aby slovenská menšina v Maďarsku takzvanou prirodzenou asimiláciou nezanikla.

Druhá naša pripomienka je toto: je treba, aby Výbor na ochranu práv maďarskej menšiny v Československu bol už raz aj konkrétny a aby zdelil v čom vidí nedostatky napríklad v školstve, v organizovaní príslušníkov menšiny do spolkov v kulture-vydávanie kníh a časopisov a v zastupení jej predstaviteľov v zastupiteľských orgánoch režimu. Lebo aj na tomto úseku sa domnievame, že maďarská menšina je formálne primerane zastupená, ba hádam že až nedproporčne.

Jestli by však Výbor na ochranu práv maďarskej menšiny namietal, že jeho návrh je tak štylizovaný, že sa týka každého štátu, tak proti tomuto vysvetleniu namietame, že potom nemalo byť ani Československo v návrhu uvedené.

Vraciame sa však k tejto otázke reciprocit. Máme o tom smutnú skusenosť v exile. Medzi dr.Milanom Hueblom a maďarským disidentom Gyulom Dénesom rozvinula sa debata na stránkach časopisu East European Reporter práve o otázke práv maďarskej menšiny na Slovensku. Dr.Huebl odmietal prehnané správy o tom, ako je maďarská menšina na Slovensku utláčaná, ktoré sa vyskytli aj v západnej tlači (Le Mond a iné) a poukázal aj na to, ako sa maďarská vláda chová voči slovenskej menšine v Maďarsku. Tá zlikvidovala v podstate slovenské školstvo, pretože zaviedla tú zásadu vo vyučovaní na takzvaných slovenských školách, ktorú Výbor na ochranu práv maďarskej menšiny v Československu rázne odmietol a nazval ohrozením maďarského školstva na Slovensku, že totiž majú prírodné vedy (predmety) učiť aj na maďarských školách v slovenčine. Maďarska vláda to zaviedla na slovenských školách a tak možno podľa slovníku Výboru pre ochranu práv maďarskej menšiny právom hovoriť o likvidovaní slovenského školstva v Maďarsku. Zaujímavá je odpoveď pána Dénesa na argumenty pána dr.Huebla. Predne konštatuje, že vec slovenskej menšiny v Maďarsku je celkom odlišný problém od otázky postavenia maďarskej menšiny na Slovensku (čo odmietame, lebo ide o ten istý menšinový problém hoci v odlišných podmienkach) ale - a to je to najdôležitejšie - pán Déneš priznáva, že Slováci v Maďarsku boli skutočne vystavení silnej diskriminácii za 60 rokov, no najmä v posledných šesťdesiatich rokoch a uprimne neschvaľuje obmedzenie vyučovania slovenčiny a likvidovanie stredných a odborných slovenských škôl v Maďarsku.

Domnievame sa, že sa tu k spoločnému a reciprocitnému zaujatiu stanoviska problematika ponúka sama.

Keď vám toto zdelujeme, prosíme, aby ste obsah nášho listu dali na vedomie aj do Bratislavy pánom: Dr.Miroslavovi Kusému, Dr.Milanovi Šimečkovi a inžinierovi Miklósovi Durayovi, pretože tí traja podpísali vaše doporučenie.

Za Stálu konferenciu slovenských demokratických exulantov:

Martin Kvetko

gen.tajomník a redaktor časopisu Naše snahy.

## Dopis Petra Uhla Martinu Kvetkovi

Vážený pane Kvetko!

Odpovídám na Váš dopis z 26.ledna t.r. Především, že jde o odpověď čistě osobní, nikoliv za Chartu 77. Doufám, že někdo ze současných mluvčích Charty nebo loňských mluvčích (kteří vydali dokument Podpora Charty 77 návrhu na zabezpečení práv národnostních menšin, o němž píšete) Vám k celé věci napíše. (...)

Hodně jsem o Vašich slovech přemýšlel, ale musím se přiznat, že zásada recipacity v oblasti lidských práv mi vadí. Maďarská menšina na Slovensku přece není žádným rukojmím, s kterým se bude zacházet tak (tak dobře nebo tak špatně), jak se zachází ze slovenskou menšinou v Maďarsku! Tím spíše, jestliže čs.Maďaři se nijak k Pešti, její politice a její státní struktuře, nehlásí. Hlásí se, pokud vím, jen o právo, aby byli považováni - či spíše aby se směli považovat - za součást (vedlejší větev) maďarského národa, jeho kultury, jazyka. Lidská práva nejsou žádný "Kuhhandel" (abych řekl po pražsku), jímž by bylo možno za odstupňované výhody nebo zmírňování diskriminace získávat lepší podmínky jinde. Porušování lidských práv jsme povinni osvobodit od jakéhokoli "státního" myšlení; jsme povinni usilovat o jejich dodržování všude ve světě (a nejlépe je začít doma) a v tom osobně vidím poslání Charty.

Vaše výtku, že Výbor na ochranu práv maďarské menšiny v Československu není konkrétní, je zcela neoprávněná. Četl jsem množství jejich dokumentů, odhalujících zcela konkrétně porušování práv této menšiny; krátká zpráva o několika posledních z nich byla zveřejněna naposledy v Informacích o Chartě č.4/88. O tuto problematiku se živě zajímám, stanoviska maďarského výboru propaguji jak mohu, a proto je snad na místě, abych i já uvedl dvě výhrady k činnosti tohoto výboru:

1. Je otázka, jak velkou část maďarské menšiny v Československu zastupuje. Je potěšivé, že zvláště v posledních letech se maďarská menšina národnostně uvědomuje a domáhá svých práv. Lze se však obávat, že maďarské obyvatelstvo na Slovensku je z tohoto hlediska značně diferencované a že jeho značná část do určité míry přijímá dobrovolně (resp.v důsledku určitých ekonomických stimulů) asimilaci, případně nepovažuje otázku asimilace nebo zachování národnostní entity za podstatnou. Vezměme jinou menšinu, méně početnou, a to rusínskou, kde asimilační proces je opravdu masový; zde jsou ovšem zcela odlišné okolnosti historické, politické, kulturní. Proto si myslím, že činnost maďarských intelektuálů na Slovensku (a je jich, rozhodně také díky národnostní politice čs.státu, jak prokázal ve svém znamenitém eseji "Neslovenský fenomén" Miro Kusý, zoufale málo!), že tedy činnost těchto intelektuálů by měla být více zaměřena na otázku národního uvědomování jejich maďarských spoluobčanů.

2. Kritika Výboru na ochranu práv maďarské menšiny, adresovaná čs.státu a jeho institucím je jistě oprávněná. Mnohem významější zdroj porušování národnostních práv čs.Maďarů však spatřuji - především na základě vlastních zkušeností, rozhovorů se Slováky i Maďary - v nepřekonané, povětšinou iracionální averzi, která panuje v obyvatelstvu, a to obou národností. V dodržování práv maďarské menšiny dojde stěží k výraznému pokroku (a to i kdyby státní úředníci byli andělé, což rozhodně nejsou), pokud si Slováci neuvědomí, že jejich spoluobčané maďarské národnosti se na území, kde žijí, narodili, že jejich předkové tam žili po staletí, že to je jejich zem, jejich vlast, v níž mají právo hovořit maďarsky, chodit do maďarských škol, rozvíjet maďarský kulturní život. Pokud si neuvědomí, že stojí za to své maďarské spoluobčany poznávat, poznávat jejich kulturu, učit se jejich jazyku. Kolik Slovaků se učí maďarsky? A víte, že maďarské děti v Bratislavě se na ulici bojí mluvit maďarsky, protože na ně pokřikují "Na Slovensku po slovensky"? (Na dospělé si netroufnou.) - Maďaři jsou v menšině a člověk má vždy tendenci se ujímat slabších. Proto bychom však neměli zapomínat na to, že za konfliktní situaci je odpovědná i druhá strana. Neboť k výraznému pokroku v dodržování práv maďarské menšiny nemůže dojít, pokud Maďaři na Slovensku budou dále spatřovat ve svých slovenských spoluobčanech lidi zatížené dědičným hříchem Trianonského diktátu a budou dále spatřovat



kořen všeho zla v tom, že po první světové válce kdosi na mapě vytyčil "necitlivě hranice". Neboť všichni musíme snad usilovat o to, aby tyto hranice se stávaly stále propustnější; jen tak lze dosáhnout toho, že o zajištění lidských práv, včetně práv maďarské menšiny, se bude rozhodovat všude tam, kde žijí lidé, a nikoliv snad jenom v Bratislavě, Pešti nebo Praze.

Pokud píšu o odpovědnosti Slováků i Maďarů, tedy o odpovědnosti obyvatelstva za vzájemné nedobré vztahy a tím i za diskriminaci maďarské menšiny na Slovensku, je to ovšem odpovědnost po výtce hypotetická. Neboť i zde, v této oblasti, vinu za národnostní napětí mají především státní orgány, slovenské, československé a snad i maďarské. Jejich vina však není v tom, že se rozhodly někoho diskriminovat, ale že udržují nedemokratické poměry, nesvobodu slova, tendenční školství, že brání svobodné výměně informací, že utužují, místo aby oslabovaly, státní hranice. Ani v Maďarsku nejsou demokratické poměry, jakkoli je tam situace lepší než u nás. Je na nás na všech, žijících v této části Evropy i žijících v exilu, abychom znásobili své úsilí o demokratizaci společnosti (tj. o revoluční překonání politického systému našich zemí), neboť jen demokratická společnost může postupně překonávat hrozné břemeno, které nás všechny dusí: národnostní zášť, rasové a národnostní předsudky. (Ano, rasové, vím, o čem mluvím: Vloni v Trnavě skandovali slovenští fanoušci: Maďaři a Židi za Dunaj!)

Demokratizace maďarské společnosti by jistě přispěla i křešení situace maďarských Slováků, jejichž osud Vám - oprávněně - leží na srdci. Než se tak stane, je třeba upozornit na jejich postavení a problémy a domáhat se, aby alespoň částečně byly řešeny. Charta 77 však nemá o jejich postavení prakticky žádné informace. Nikdo z nich nevystoupil veřejně v podobném duchu jako Výbor na ochranu práv maďarské menšiny v Československu. Podle zpráv, kterých se mi dostalo, velká většina z nich poměrně aktivně spolupracuje na asimilačním procesu, jemuž jsou vystaveni, podobně jako rusínská menšina na východním Slovensku. Myslím, že Charta 77, ale i slovenští přátelé v Bratislavě a rovněž tak i Výbor na ochranu práv maďarské menšiny v Československu by Vám byli vděční za jakékoliv informace z jejich života, o jejich problémech. Otázka dobrovolné asimilace je vždy velmi složitá, pro příklady nemusíme chodit daleko; je tomu tak u Cikánů-Romů u nás, v prostředí české menšiny ve Vídni nebo na jugoslávském Daruvarsku. Pokud jde o mne, jsem obvykle odpůrcem všech "technokratických" a "ekonomických" řešení a velmi lituji ztrát kulturních hodnot, k nimž při asimilaci dochází. To je také jeden z důvodů, proč sympatizuji s těmi slovenskými Maďary, kteří se snaží asimilaci zabránit.

Vážený pane Kvetko, těším se na Vaše další podněty a zůstávám se srdečným pozdravem

Petr Uhl

V Praze 7.března 1988

\*\*\*\*\*

\*\*\*\*\*

\*\*\*\*\*

### Zdraví a reprodukce hospodářských zvířat

(Zápisky z přednášky doc.MUDr.Roba a dr.Víteše v ekologické sekci čs.biologické společnosti - 5.11.1987)

Zdravotní situace hospodářského zvířectva je zejména v určitých lokalitách stále závažnější. Máme dostatek potravin, někdy i nadbytek (např.mléka). Musíme exportovat pro nadbytek hovězí maso za velmi nevýhodné ceny. Velmi ožehavý problém je při tom ekonomická otázka:

Např.1 kg másla stojí 40,- Kčs, přitom k jeho vyrobení je zapotřebí mléka za 116.50 Kčs bez nákladů na dopravu a zpracování.

Před 30 léty jsme léčili krávy i šestnáctileté. Dnes krávy sotva přežívají tři laktace. Náklady na odchov telete jsou značné a vrátí se teprve tehdy, když kráva poskytne šest laktací. Dnes jsou běžné u krávy jen dvě laktace a další trend je ještě klesající. To je jeden z nejzávažnějších problémů.

Abychom poznali příčiny, byly zahájeny práce na studiích. Dříve pro to nebylo porozumění ani podmínky, především naprostý nedostatek přístrojů pro sledování potřebných údajů.

Především je zde problém závadnosti krmiv. Analýzy ukázaly, že 50 - 70 % krmiv je kontaminováno plísníovými toxiny a kancerogeny (sklízí se plesnivé seno, posečená tráva se nechává ležet, nesuší se řádně).

Dále je zde problém vysoké koncentrace dusičnanů a dusitanů. Projevuje se to u zvířat jaterní chorobou. Veterináři na jatkách zjišťují při pouhé vizuální kontrole, že 91 % jater jatečních zvířat je tak poškozeno, že nejsou schopna konzumace. Podrobnější prohlídka ukazuje, že i zbylých 9 % je závadných. Mohu říci, že dnes nemáme požitelná játra.

Jednou z nejdrastičtějších závislostí na kontaminaci potravin je ztráta reprodukčních schopností. To se u nás projevuje i u lidí, kteří stojí na vrcholu potravního řetězce. Dnes je u nás většina těhotenství matek starších 24 let rizikových. Dále je stálý vzestup nádorových onemocnění.

České země mají 1 270 000 krav, z nich je 600 000 léčeno pro poruchy plodnosti. Játra zvířat jsou kontaminována a zpočátku se organismus brání, pak již játra nejsou schopna zátěži čelit a organismus postupně podléhá - nejprve centrální systém a systém reprodukční, poté kostní dřeň. Konečná fáze je úplná cirrhóza jater.

V jednom vynikajícím chovu dobytka na Kutnohorsku byl zjištěn náhlý pokles fertility. Analýzy ukázaly velmi mnoho rtuti a kadmia v potravě. Zjištěno 300 mg v 1 litru vody (kráva vypije denně až 30 l vody). To by bylo nutno sledovat systematicky, nemáme však pracoviště, laboratoř, která by mohla detektovat nitrosaminy v tuku. Podobně je tomu u lidí.

Zde upozorňujeme na velmi riskantní věc - úmyslné náhlé hubnutí obézních lidí. Uvolní se tím nitrosaminy, nevyloučí se z těla a postihují důležité orgány.

Dále je zde otázka bifenylů - především v šunkách. Poznalo se to tak, že USA, kam se vyvážely šunky, zjistily velký obsah bifenylů a skončily import. Dnes vyvážíme šunku jen do těch států, které obsah bifenylů nekontrolují.

Náš přední odborník v otázce škodlivin v potravinách MUDr. Bartoníček zjistil, že naše mléko obsahuje 300násobné množství bifenylů, než připouští naše tolerantní norma.

S mlékem jsou velké problémy. Naše mléko se hodí k výrobě kaseinu pro knoflíkařský průmysl. Ukázalo se však, že taková výroba by potřebovala 5 let pro výstavbu továrny.

Na Mělnicku je mléko s takovým obsahem škodlivin, že nemůže být konzumováno. Vozí se proto na Kolínsko, kde se suší - avšak pak se s ním krmí prasata.

V jiné lokalitě se sledovala příčina obsahu bifenylů. Všechny testy byly záporné. Pak se ukázalo, že jsou složkou (tzv. nosiče) pesticidů. Tyto pesticidy snadno konzumují slepice, jejich trusem se krmí krávy...

Dále je zde otázka vysokého obsahu kadmia. Vlastně náhodou se přišlo na to, že kadmium je toxické pro býčí sperma. Dnes jsou hojně užívány pesticidy - máme celkem 550 druhů pesticidů, herbicidů a defoliantů: značná část z nich není vůbec testovaná na obsah škodlivin.

Zjistilo se též, že kadmium je součástí hnojiv, především superfosfátů. Kadmium není vylučováno organismem a hromadí se především v játrech. Zvýšili jsme proto normu obsahu kadmia v játrech na 1 g/kg, přesto prakticky nemáme hovězí játra, která by tuto normu splnila.

Situace je velmi složitá, škodlivin je velmi mnoho: je těžké stanovit ty nejvýznamější, na které by bylo třeba se zaměřit. Zřejmě jde o složitou souhru vlivů. Jediná cesta je: řádně zkoordinovat celý hospodářský a zdravotnický systém.

Dr. Víteš sledoval výskyt chlorovaných uhlovodíků pomocí bioindikátorů-predátorů, kteří stojí na vrcholu potravního řetězce. Proto lze u nich zjišťovat přítomnost chlorovaných uhlovodíků i běžnými analytickými metodami.

U sokolů v severních Čechách bylo zjištěno až 100 mikrogramů chlorovaných uhlovodíků v 1 kg svaloviny. S tím souvisí i velký pokles plodnosti vodních ptáků.

I u lovné zvěře je velké poškození škodlivinami. Např. bažanta se běžně překračuje limit škodlivin o jeden řád. Pokud jde o rozdíly v lokalitách, nelze

u nás hovořit o čisté oblasti. Např. území Tatranského národního parku se vyznačuje zvláště velkým zatížením škodlivinami.

Podobná je situace s organofosfáty a karbonáty. Tyto škodliviny způsobují snížení fertility, demenci, rychlé stárnutí a tumorová onemocnění.

Nutno upozornit na skutečnost, že u kancerogenních látek neexistuje prahová hodnota, každé i sebenepatrnější množství těchto látek v potravinách znamená riziko. Je nutno bojovat proti všem preparátům v zemědělství, které mají dlouhou životnost: nejlépe 1/4 roku a méně.

Byla zjištěna fluoróza zvířat. Zejména je postiženo Frýdlantsko v Čechách, Jizerské hory, Krkonoše a jižní Morava, dokonce i okolí Prahy. (V Průhonických byl zjištěn fluór v moči zajíců.)

Jaký je možno doporučit jídelníček? Nejrizikovější potraviny u nás jsou: mléko, máslo, všechny vnitřnosti, hovězí maso, řepný cukr a vejce. Ke konzumaci lze doporučit zvířata s krátkou dobou života: králíky, jehněta, nutrie, drůbež (nikoliv však z velkochovů).

Člověk vydrží mnoho, pokud mu fungují játra. Nevydrží však jeho reprodukční systém - v současné době klesla reprodukce na 20 % (z počtu oplozených).

Jak čelit této situaci? Především je nutno konstatovat malou informovanost širší veřejnosti. Naše zpráva, kterou jsme loni zaslali na ÚV byla pozorně čtena, byla rozmnožována a bylo nám za ní děkováno. Je jen s podivem, že si neopatří informace z vlastních zdrojů.

Jak se tomu přizpůsobí výzkum v příští pětiletce? Pětiletka je již v přípravě. Je obava, aby opět nebyl plán uchvacován silnými jedinci pro řešení jejich oblíbených témat.

Podle údajů ze západních států se ukazuje, že je při péči o životní prostředí nejefektivnější právě péče o nezávadné potraviny. Přináší to největší efekt, pokud jde o zdraví lidské populace (je to mnohem efektivnější než třeba investovat do nákladných detektorů záření a zabezpečovacího zařízení jaderné energetiky).

Navrhuje se zřízení prodejen, v nichž by se prodávalo nezávadné zboží, potraviny. Tak by se dalo ekonomicky působit na producenty závadných potravin.

Bohužel zákon o státním podniku není formulován tak, aby stimuloval péči o životní prostředí a omezení škodlivin. Plánuje se zřízení ministerstva ekologie? Nikoliv, uvažuje se však o zřízení komise pro životní prostředí při SKVITR.

Doporučuje se, aby každý cestou občanských a národních výborů působil tlakem na péči o životní prostředí. Národní výbory obvykle volí cestu nejsnadnější, nikoliv efektivní. Např. se budují i na vesnicích obřadní síně, nikoliv čističky odpadních vod. V současné době je 180 žádostí národních výborů o povolení výjimky ze zákona o čistotě vod.

\*\*\*\*\*

\*\*\*\*\*

\*\*\*\*\*

#### V samizdatu nově vyšlo...

Kritický sborník, ročník sedmý, svazek 4., 1987, 114 str. A4  
(obsahuje m.j. přehlednou zprávu Jana Vladislava o jedné ze samizdatových edic KVART)

Revolver Revue č. 9, 348 nepaginovaných stran A4, ilustrováno  
Obsahuje m.j. interview s mluvčím Charty 77 Stanislavem Devátým a poučení vyšetřovaným.

#### Voknoviny č. 4

Začíná zveřejňovat text Občan a příslušníci SNB, v tomto čísle jsou dvě kapitoly: Prokazování příslušnosti k SNB a Prokazování totožnosti příslušníkům SNB.

#### Historický sborník 21.

obsahuje historické studie a materiály, recenze, kroniku a glosy. Praha, červen 1987, 188 str. A4.

Jan Křen: Konfliktní společenství Češi a Němci 1780-1918  
Knihnice historických studií 6, Praha 1986, 248 str. A4



Magazin SPUSA č.1. | 88, Zlín 1.3.1988, cca 60 nepaginovaných stran A4

Obsahuje článek S.Devátého Jak se rodila SPUSA, dále Základní prohlášení Společenství přátel USA (tento název se začíná používat místo původního Společnost přátel USA a Společenství zahajuje svoji činnost). Dále je zde uvedeno programové prohlášení a seznam dosavadních aktivistů SPUSA i s adresami (celkem 40).

Politik a politika - sborník k šedesátinám Jaroslava Šabaty, Brno 1987, nepaginováno, cca 250 stran.

Obsahuje příspěvky M.Dymáčka, R.Palouše, M.Šimečky, M.Kusého, V.Tesařové, J.Šimsy, Jana Šabaty, J.Dienstbiera, L.Kohouta, P.Uhla, J.Mezníka, J.Marka, E.Kantůrkové, M.Uhdeho, Jiřího Rumla, M.Jelínka a grafický list Vlasty Zábranského.

\*\*\*\*\*

\*\*\*\*\*

\*\*\*\*\*

### Krátké zprávy:

#### Sešel se kolektiv mluvčích

Dne 14.1.t.r. se sešla většina bývalých mluvčích spolu se současnými mluvčími Charty 77 a několika dalšími jejími signatáři a příznivci. Na 35 chartistů rokovalo po pět hodin a byla to diskuse potřebná, zvláště proto, že minulý kolektiv mluvčích v listopadu m.r. byl brutálním způsobem rozeznán Státní bezpečností. Hodnotila se činnost Charty za poslední dobu, práce mluvčích v r.1987 i v prvních týdnech letošního roku. Kritičtější vztah zaujali mnozí přítomní k některým aspektům dokumentu, vyhlášeního solidaritu s rumunským lidem; byla to však převážně chartovní sebekritika, zamýšlející se nad důvody, proč se v Praze nepodařilo připravit rozsáhlejší solidární akci, resp.proč jsme se o ni alespoň nepokusili. Přítomní také diskutovali o připravovaných dokumentech Charty 77 a dalších možnostech jejího vystupování ve prospěch lidských práv. Besedovalo se rovněž o našich možnostech a situaci v Chartě samé, o tom, zda existuje nesoulad mezi aktivisty pokročilého věku a mladými chartisty. Probrána byla i problematika Fóra Charty 77 a jeho perspektivy, a to i z hlediska nedávné represe (17.1.) proti 3.Fóru Charty. Přítomní byli informováni o záměru alespoň dočasně nahradit toto přerušené Fórum písemnou formou (viz minulé číslo Infochu) a dalších možnostech. Při rozpravě o jiných nezávislých iniciativách zaujaly přítomné zvláště informace o katolické petici za odluku církve od státu a kolektiv doporučil mluvčím, aby k tomuto tématu vydali dokument Charty 77. V této souvislosti napsali přítomní přátelský dopis Pavlu Čarnogurskému z Bratislavy, v němž odsoudili způsob, jak o něm a jeho rodině referoval čs.tisk, a vyjádřili mu svou plnou solidaritu. Připomínáme, že kolektiv mluvčích je konzultativním orgánem mluvčích Charty 77, jeho hlavním smyslem je ventilování různých postojů a přístupů k chartovní problematice; stanoviska kolektivu jako celku, pokud jsou vůbec formulována, mají charakter doporučení pro stávající mluvčí Charty 77.

\*

T.A.

#### Pavel Wonka propuštěn

Dne 26.února byl po 21měsíčním věznění propuštěn Pavel Wonka z Vrchlabí, odsouzený pro tr.čin pobuřování za to, že rozšiřoval svůj vlastní volební program k volbám do Federálního shromáždění, jichž se chtěl zúčastnit jako nezávislý kandidát. Pavel Wonka byl ve vězení různě šikanován, poslední měsíce strávil ve vězeňské nemocnici na Pankráci, kde byl držen - v rozporu s předpisy a zvyky - sám v nemocniční cele. V den propuštění byl eskortován do Vrchlabí, je ve špatném zdravotním stavu, mj.nemůže chodit. V den propuštění začíná Pavlovi Wonkovi tříletý ochranný dohled, během něhož bude on sám i jeho byt pod policejní kontrolou. Pavel Wonka je nadále trestně stíhán pro tr.čin maření výkonu úředního rozhodnutí, jehož se měl dopustit tím, že v NVÚ Minkovice u Liberce, kde byl vězněn, nerespektoval režim výkonu trestu odnětí svobody. Hlavní líčení, které má probíhat u okresního soudu v Liberci, bylo asi před 14 dny odročeno, protože Pavel Wonka nebyl ze zdravotních důvodů k soudu eskortován

\*

### Soudní jednání ve věci Erich Kulka versus Melantrich

Ve věci Ericha Kulky, který se domáhá soudní cestou ochrany své osobnosti, bylo nařízeno ústní jednání u obvodního soudu pro Prahu 1, Ovocný trh 14, Praha 1, na den 28.3.1988 na 10,30 hod. do č.dv.101|I.patro. Jak známo (viz Infoch č.15|87), podal Erich Kulka, známý protifašistický bojovník a autor mnoha knih, žijící nyní v Izraeli, žalobu na nakladatelství Melantrich, na Josefa Šebestu, autora knihy "V zemi zaslíbené?" a na odpovědnou redaktorku Melantrichu Moniku Kaslovou. V této knize, vydané Melantrichem v r.1986, je E.Kulka lživě ostouzen. Ericha Kulku zastupuje v soudním jednání JUDr.Josef Danisz.

\*

### Čestný doktorát signatáři Charty 77 Josefu Zvěřinovi

Katolická teologická fakulta univerzity v Tübingen (NSR) udělila dne 12.února 1988 čestný titul doktora teologie katolickému knězi dr.Josefu Zvěřinovi. V dopise, který při této příležitosti poslal do Prahy děkan fakulty prof.dr.Schweizer, se m.j. říká: "Chtěli bychom ve Vás uctít významnou osobnost československého katolicismu a významného teologického myslitele přítomnosti. Osvědčil jste naši křesťanskou víru za podmínek často velmi obtížných a dal jste jiným orientaci." - Naše redakce se připojuje k blahopřání.

\*

### Kniha Evy Kantůrkové v němčině

Pod názvem "Verbotene Bürger. Die Frauen der Charta 77" vydalo frankfurtské nakladatelství Ullstein ve své masové edici "Sachbuch" druhé vydání knihy Evy Kantůrkové "Sešly jsme se v této knize". Dvanáct rozhovorů se signatářkami Charty 77 a členkami VONS s předmluvou Jiřího Lederera je v tomto vydání uvedeno prohlášení Charty 77 k 10.výročí jejího vzniku "Slovo k spoluobčanům".

\*

### Solidarita s Jiřím Wolfem

Kalifornie je od nás daleko, takže by se mohlo zdát, že naše politické a humanitní problémy musí být tamějším občanům vzdálené, nepochopitelné. Není tomu tak. V lednu t.r. uspořádalo 23 středních škol v San Mateo a Santa Clara (asi 20 tisíc mladých lidí - a připojili se další, z Clevelandu a odjinud) velkou akci solidarity s čs.vězněm přesvědčení Jiřím Wolfem. Pátý leden, den jeho narozenin, vyhlásili Dnem Jiřího Wolfa. Ten den i v jiných dnech se konaly na tema "Jiří Wolf a jiní čs.vězni svědomí či přesvědčení" různé diskuse a kulturní akce v kalifornských školách, klubech mládeže apod. Akce solidarity se zúčastnil signatář Charty 77, redaktor časopisu Index of Censorship, též bývalý čs.vězeň svědomí, Karel Kyncl. Měla odezvu i v americkém tisku. Podpisové akce za propuštění vězně Jiřího Wolfa se zúčastnila i řada amerických kongresmanů.

L.

\*

### Časopis Grenzfall

Nezávislý časopis Grenzfall (NDR) ve svém 10.čísle přináší kromě jiných materiálů informaci z Československa o vzpomínkovém setkání u hrobu T.G.Masaryka v Lánech a cituje z dokumentu Charty 77 č.38 z r.1987 (dokument o cestování). Čtenář se též dozví o loňském dokumentu Charty, zabývajícím se poměry v čs.věznicích. V pestrém výběru reportáží, úvah, komentářů a dokumentů zaujme výzva k solidaritě s maďarskými občany, odsouzenými za odepření výkonu vojenské služby z důvodů svědomí a přesvědčení, 4.část chronologie událostí pražského jara 1968 a text s názvem Inventura na hranicích, který uvádí jakými prostředky je střežena hranice mezi NDR a NSR. Pro zajímavost jsme přeložili: 1393 km společných hranic bylo v r.1984 vybaveno 1210 km plotu z železných mříží, 1179,8 km drátěného plotu, 29,7 km betonových zátarasů, 837,7 km příkopů proti automobilům, 247 km světelných signálních zařízení, 1474 betonovými věžemi a bunkry. Po hranicích pobíhá 1298 vycvičených pohraničních psů. Tyto údaje nezahrnují ostrahu Záp.Berlína.

Grenzfall č.11, 12 je dvojčíslo, zabývající se rozsáhle událostmi, které se odehrály v noci ze 24. na 25.listopadu 1987, kdy bezpečnostní orgány vtrhly do prostor ekologické knihovny berlínské náboženské obce při Sionském kostele, zabavily rozmnožovací stroje a uvěznily 7 východoněmeckých občanů. Zásah Bezpečnosti ovšem směřoval hlavně proti Iniciativě za mír a lidská práva, která vydává časopis Grenzfall. Díky široké solidaritě "od punků až po biskupy", do níž se zapojili všechny nezávislé ekologické, mírové a lidskoprávní skupiny v NDR poprvé v historii též společně s evangelickou církví, musely být uvězněné osoby propuštěny a zabavená rozmnožovací technika vrácena. Dvojčíslo dále mj.přetiskuje zprávu o vystoupení Iniciativy za mír a lidská práva ke dni lidských práv dne 10.12.87 v Getsemanském kostele, v němž předložila svůj program demokratizace země. Kromě jiného požaduje nastolení právního státu, jenž by nahradil stávající uplatňování mocensko-politicky motivovaných zákonných ustanovení. Grenzfall č.11, 12 též přináší řadu materiálů ze zemí východního bloku a věnuje se různému kulturnímu zpravodajství. Doufáme, že i po nedávných represivních opatřeních proti Iniciativě za mír a lidská práva, při nichž byli její přední aktivisté zprvu uvězněni a poté vyhoštěni do NSR (viz Infoch č.3|88), bude časopis i nadále vycházet.

\*

**Dopis Petra Kozánka administrátorovi košické diecéze Štefanu Onderkovi**

Vážený Otče!

Dozvěděl jsem se, že Jste písemně zakázal svým podřízeným podepisovat petici "Podněty katolíků k řešení situace věřících občanů v ČSSR". Dovoluji si Vás upozornit, že samozvanců (jak je Vy nazýváte), kteří tuto petici podepsali je již několik set tisíc a stále další přibývají. Jedním z prvních signatářů byl i nejvyšší duchovní římskokatolické církve v ČSSR František kardinál Tomášek, arcibiskup pražský.

Pokud navrhuje jeho "izolaci" nebo ho kritizujete, měl byste to sdělit především Jemu a ne vést podobné sentence s panem Lúčanem a jemu podobnými, kteří se rádi vměšují do vnitřních záležitostí Církve.

Modlím se za Vás, aby Vás osvětil Duch Svatý a Vy poznal, kde je místo katolického kněze.

V Kyjově 15.2.1988

V úctě Petr Kozánek  
Palackého 196  
697 01 Kyjov

\*

**Dopis Karla Srpa**

Federálnímu shromáždění ČSSR  
k rukám předsedy FS

V Praze 29.2.1988

Vážený pane předsedo,  
ve sdělení Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných č.719\*) jsem se dočetl, že byl na policii zmlácen československý občan. Neznám jej, ale prosím Vás o sdělení

- 1) Jaké právní záruky poskytuje Váš úřad občanům, aby s nimi takto nebylo zacházeno;
- 2) Jaká praktická opatření Váš úřad ve zmíněném případě udělal;
- 3) Vysvětlíte laskavě pojem "použití mírnějších donucovacích prostředků", o který se v odpovědi na stížnost opírá vyšetřovatel KS SNB Brno, a to - o jaké druhy donucování se jedná, jejich úplný výčet a přesný popis způsobu dovoleného použití.

Děkuji Vám!

Karel Srp, Vostrovská 482|42, 160 00 Praha 6

Na vědomí: Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných, československá liga pro lidská práva, člen Mezinárodní federace pro lidská práva

-----

\*) Sdělení za Petra Pospíchala - viz Infoch č.4|88

\*



## Solidarita z Brna

Redakce Rudého práva a  
redakce bratislavské Pravdy

Brno, 2.3.1988

Mezi 24.listopadem loňského a 20.únorem letošního roku uveřejnily vaše listy sérii článků, v nichž byli ostře napadeni někteří naši křesťanští přátelé a bratři, jichž si pro jejich lidské hodnoty a občanské postoje nesmírně vážíme.

S pomlouvačným tónem vašich článků nemá smysl polemizovat. Slušný člověk ví, že urážky a obvinění proti někomu, kdo nemá možnost se přiměřeně bránit, jsou samy o sobě podezřelé a pochybné. Nenávist je ostatně vždy zbraní těch, jimž scházejí argumenty.

Tímto otevřeným dopisem chceme vyjádřit solidaritu s Pavlem a Jánem Čarnogurskými, biskupem Jánem Chryzostomem Korcem, Václavem Bendou, Augustínem Navrátillem a dalšími, kteří jsou ve zmíněných člancích napadeni a jejichž osočování se nás hluboce dotýká.

Jsme přesvědčeni, že vztahy mezi státem a církví vyžadují docela jiný přístup. Jeho příkladem může být právě vami tolik kritizovaný text petice s 31 bodem podnětů věřících občanů k řešení situace katolické církve v naší zemi.

Tomáš Hájek, Vítězslav Holata, Ondřej Pospíchal, Petr Pospíchal, Jan Pukalík

\*

## Perzekuce slovenského historika Jozefa Jablonického

Dne 31.12.1987 napsal Jozef Jablonický dokument "Bartolomejský večer na ulici Februárového vítězstva", v kterém popisuje perzekuci, které se stal obětí ve dnech 20., 21. a 23.11.1987. Jozef Jablonický se se svým devítiletým synem zúčastnil podnikového zájezdu do Prahy. Večer při návratu do Bratislavy byli oba zadrženi před domem, kde Jozef Jablonický bydlí. Syn Tomáš byl cestou do úřadovny SNB na ulici Februárového vítězstva předán jeho matce. V úřadovně vyzvali pracovníci StB Deák a Gavorník Jozefa Jablonického, aby vyložil obsah svých zavazadel na stůl. To odmítl a tak prohlídku zavazadel provedli pánové Deák a Gavorník sami. Nic, co by je zajímalo, nenašli. Zároveň předali Jozefu Jablonickému předvolání na 23.11. za účelem podání vysvětlení podle § 19, 40/74 Sb. Ten den byl dotazován, zda dostal nějaké finanční prostředky za články v Našich snahách. Dále pánové Deák a Gavorník chtěli vědět co ví o činnosti Petra Uhla, Václava Havla, Josefa Vohryzka a dalších signatářů Charty 77. Rovněž je zajímala činnost Milana Šimečky, Miroslava Kusého, Jána Čarnogurského a Františka Miklošky. Když se Jozef Jablonický znovu ohradil proti nezákonné prohlídce zavazadel ve dnech 20. - 21.11., oba pánové popřeli, že by něco takového provedli. Taktéž stížnost Jozefa Jablonického generální prokuratuře SSR byla zamítnuta a v postupu příslušníků SNB nebylo shledáno nic závadného.

\*\*\*\*\*

\*\*\*\*\*

\*\*\*\*\*

Rudolf Battěk: O právu na práci trochu jinak (Fejeton pracovní)

Na socialistech se mi vždycky líbilo, že zdůrazňovali ve svých ideových konceptech právo na práci - působilo to a stále ještě působí velmi dobře na vědomí řadového občana, neboť o práci se říká, že bez ní nejsou koláče a život bez koláčů je i podle přívrženců života v pravdě horší než život ve lži. Protože se hlásím jak ke slušné odrůdě socialistů tak k životu v pravdě, můžete mi věřit.

Na kapitalistech - úspěšných podnikatelích se mi naopak líbilo, že oni o právu na práci nemluvili - zřejmě nikdy nečekali, až jim někdo nějakou práci nabídne, ale zato sami lákali čestně a poctivě pracující či vlastně nepracující do svých vykořisťovatelských institucí. Vím, co říkám, sám jsem se dal v životě párkrát nalákat.

Ještě je zde třetí druh lidí, kteří nikdy neschází tam, kde se o něčem přemýšlí - teoretici. Ti o práci jen mluví či píší, nanejvýš experimentují, ale aby to nevypadalo odpudivě, hovoří o práci jako o atributu, fenomenu, hodnotě či jevu.

A tak dnes máme kolem fenomenálního atributu práce obrovský intelektuální průmysl, který se zabývá nejen psychologií, sociologií či filozofií práce, ale vytvořil i pracovní teorii hodnoty, teorii společensky nutné práce, pracovní terapii a pracovní rehabilitaci, již je ovšem nutno odlišit od rehabilitované práce. Ano jsou i tací, kteří mluví o tom, že lidské práci je nutno vrátit její důstojnost, čímž se chce naznačit, že nepracující svoji důstojnost ztratili.

Tady se dostávám k jádru tématu. V mládí jsem si nikdy nebyl jist, zda zaměstnání, kteří hrávali na svazích Žižkova kolem Krejčárku gotes nebo čáru, se cítili v nedůstojném postavení. Vím, že jim vadil nedostatek peněz, neboť z něčeho museli být živi, ale kdyby jim někdo, mě nevyjímaje, nabídnul pravidelný příjem peněz bez práce, rozhodně by to nepovažovali za nedůstojné, spíše za radostné i podivné zároveň. Nikdo takový se nenašel, nepočítám-li obecní úřad s jeho poukázkami v hodnotě 10,- Kčs.

Když dělníci v minulém století zahájili svůj stoletý zápas o právo na práci, Přesněji na zaměstnání, zasazovali se ne o práci jako takovou, ale o právo mít prostředky - peníze nebo naturálie - k průměrně důstojnému životu. Člověk totiž, když chce pracovat, nemusí být ani zaměstnán ani být za práci placen. Co nutně potřebuje, to jsou prostředky k životu, a spokojí-li se s příjmem ze zaměstnání za půl roku, aby druhou polovinu využil k cestování po světě, psaní antidramat nebo zhotovování antiobjektů, neměl by nikdo proti tomu nic namítat. Namítat ovšem budou ti, kdož dbají, aby čestně a poctivě pracující pracovali pro udržení jejich zcela neoprávněných privilegií.

Řadový občan této země ví, že pracovat musí - ze dvou důvodů, aby se uživil a aby nebyl zahrnut mezi příživníky, o nichž se má zato, že nepracují, což je ovšem blud nebo alespoň předsudek živěný především těmi, kdo práci sami moc nepěstují, rozhodně ne tu společensky nutnou. (Uvidíte, že až "nám" zruší četné tajemníky, sekretáře, předsedy a plukovníky, společnost nejenom že se nezhroutí, ale naopak, mohla by teprve začít prosperovat.)

Nevykládejte si prosím můj způsob psaní o "fenomenu" práce jako znevažování vážného - než jsem sám začal bádát o identifikaci pracovníků se závodem, strávil jsem notnou řádku let v pracovních skupinách, o nichž jsem udělal svůj první nezávislý soukromý výzkum, jenž teprve dodatečně nabyl glejt vědeckosti.

Udivuje mě, že odborníci v "laborologii" nikdy náležitě neodlišili právo na práci, které nikdo nikomu nemusí zajišťovat, od práva na zaměstnání, o jehož právním nároku by bylo možno vést diskusi i od práva na prostředky potřebné k průměrně důstojnému životu, což je právo nediskutabilní. Navíc mě udivuje, že když už někdo trvá na právu na práci či na zaměstnání, pomíjí dva aspekty tohoto práva, pasívní a aktivní, právo na práci-zaměstnání dostat, ale také právo práci-zaměstnání poskytnout. To druhé, aktivní právo na práci-zaměstnání bylo v reálném socialismu položeno na lopatky, právo zaměstnat sám sebe či jiné bylo mravně diskvalifikováno; i tzv. svobodná povolání dokázal reálný socialismus znevolnit. Advokát, lékař, spisovatel či výtvarník musí mít svého zaměstnavatele - musí zde být nějaká organizace, která ho bude vykazovat ve svých aktivech v souladu a mravním imperativem beztržní společnosti, podle něhož, kdo není zařazen je vyřazen a každý "takový" je černou ovčí společností.

Spisovatel, který není členem oficiálního svazu, nevydává oficiálně ani řádku - výjimky nepominutelných autorských osobností jako Seifert či Hrabal byly motivovány nebetyčným kulturním oportunismem. Advokát, který by si chtěl otevřít obhájcovskou živnost vedle svého úvazku v advokátním sdružení, by patrně narazil na odpor. Lékař se soukromou ordinací není v této společnosti snem už ani samotných lékařů natož pacientů. Znárodněné zdravotnictví poskytuje základní právo péče o zdraví, ale . . . nic navíc, žádnou extrapéči vyvolávající nerovnost občanů. Na ní má nárok pouze ten, kdo je zařazen do nomenklatury, instituce

motivované mravy faraónů, což po pravdě řečeno, kritizují jen proto, že tam nepatřím. Být v nomenklatuře, ani by mě nenapadlo psát ukoptěné myšlenky o nějakém aktivním a pasívním právu na práci. Jestli nějaká budoucí vláda autentických socialistů bude zřizovat demokratickou nomenklaturu, budu pro pasívní právo být v ní zařazen a o právo na práci ať se pro změnu starají ti ostatní.

25.ledna 1988

\*\*\*\*\*

\*\*\*\*\*

\*\*\*\*\*

Přetiskování či jiné přebírání textů zveřejněných Infochem je možné jen s uvedením pramene. Bez uvedení pramene je možno přebírat dokumenty Charty 77, sdělení VONS, petice, otevřené dopisy, fejetony, jakož i texty, z jejichž charakteru či uvedení je zřejmé, že nebyly psány přímo pro Infoch.

\*\*\*\*\*

\*\*\*\*\*

\*\*\*\*\*